

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಾಕ್ರೆಟಿಸ್' ಒಂದು ಪರಂಪರೆ ರೂಪಿಸಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಗಳ ಚರ್ಚೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದಲೇ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವರು ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಕಲಾವಿದರು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಾಗೂ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಏಕಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಗೀತ, ಖಗೋಳ ವಿಜ್ಞಾನ, ಗಣಿತ, ರಂಗಭೂಮಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಭ್ಯುದಯದ ಗ್ರೀಕರ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲಘಟ್ಟ ಅದಾಗಿತ್ತು. ಯುದ್ಧ ಅಮೋದಗಳ ನಡುವೆಯೇ ಏಳುತ್ತಿದ್ದ, ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಯುವಕರು ಏನನ್ನಾದರೂ ರೂಪಿಸಬಲ್ಲ, ಏನನ್ನಾದರೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಸಾಕ್ರೆಟಿಸ್ ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನ ಮೂಲದ, ತಾತ್ವಿಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ, ದೈವದ ಕುರಿತಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಚರ್ಚೆಗಳ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ, ತನ್ನದೇ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದ ಚೆದುರಿದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶೇಷ ಕಾಲಘಟ್ಟವಿದಾಗಿತ್ತು.

ಸಾಕ್ರೆಟಿಸ್ ಅಪ್ಪ ಶಿಲ್ಪಿ. ಅಲ್ಲಿನ ಜನ ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ಸಾಕ್ರೆಟಿಸ್ ಗುಲಾಮನ ಮಗ. ಅವನ ತಾಯಿ ಸೂಲಗಿತ್ತಿ. ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಯೋಧನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದವನು. ಯೋಧನಾಗುವ ಆಸಕ್ತಿ ಕುಂದಿದಾಗ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾ, ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಶಿಲ್ಪಿಯಾಗಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ. ಪ್ರವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಅವನು ತನ್ನೂರನ್ನು ದಾಟಿ ಹೊರನಾಡಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದು ಕಡಿಮೆಯೇ. ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಲದ ಕ್ಯಾಂಟೆಪಿ ಎಂಬುವವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೂ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅವಳ ದೂಷಣೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳೆದುರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಯಾವುದೇ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನ, ಮೂವರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳೂ ಅವನನ್ನು ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸಾಕ್ರೆಟಿಸ್ 'ಸಂದೇಹವಾದದ' ಮೂಲಕವೇ

ಸಾಕ್ರೆಟಿಸ್- ಸೂಲಗಿತ್ತಿ

ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ. ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರ ಮುಂದೆ, ದಾರ್ಶನಿಕರ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸುವ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ, ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟರೂ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನ ಅಂತರಾಳವನ್ನು ಕೆಣಕಬಲ್ಲ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿತ್ತು. ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ನಿಲುವು, ಸಂದೇಹವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದ ಅವನ ಜೀವನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವನ ಸಮಕಾಲೀನರು 'ತೋಣಚಿಯಂತವನು' (ಜಿಗಣೆ) ಎಂದು ಕರೆದರು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬುದ್ಧಿವಂತರನ್ನು, ಬುದ್ಧಿವಂತರಂತೆ ನಟಿಸುವವರನ್ನು ನಾವು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದೆ ಎಂಬುದು ಅವನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಉವಾಚ. ಅವನು ತನ್ನ ಕಾಲದವರ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನೇ ಏನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಯಾವ ಸಿದ್ಧ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ನೈತಿಕತೆಯ ಚರ್ಚೆ ಹಾಗೂ ಚಿಂತನೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟದಾರಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಅವನ ಚರ್ಚೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಿಂತ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಹೆಚ್ಚು. ಅವನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಇದನ್ನು ದೂಷಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ 'ನಾನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಬರೀ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ, ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಸ್ವತಃ ನನ್ನಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ದೇವರು ಕೇವಲ ನನ್ನನ್ನು ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯಾಗಿರಲು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ನಾನೇ ಹಡೆಯಬಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ'. ತಾನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಹಾಗೆ ಒಬ್ಬ ಸೂಲಗಿತ್ತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರಹಂಕಾರದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಅವನ ಕಾಲದ ಭಿನ್ನ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು ಅವನನ್ನು 'ಕೂಲಿ ಪಂಡಿತ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಸಹ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಾಕ್ರೆಟಿಸ್ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದ. ವಾದ, ಪ್ರತಿವಾದ ಮಾಡುವ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಬದಲಿಸಬಲ್ಲ, ಸಡಿಲವಾದ ಹೋಲಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಬಲ್ಲ, ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬಡಿಯಬಲ್ಲ, ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದ್ದ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಮಾತಿನ ಅಲಂಕಾರಿಕತೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಲ್ಲ,

ನೈತಿಕತೆ ಬಲಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ನಿಲುವು ಅವನಲ್ಲಿ ಖಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ತಾನು ಕೇವಲ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಲ್ಲ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಭೋದನೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹಣ ಪಡೆಯಲು ನಿರ್ದರಿಸಿದ. ಹಲವು ಗುಣ ದೋಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಾಕ್ರೆಟಿಸ್ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಅಪಾರವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ. ಸಂತೋಷವು ಭೋಗ ಮತ್ತು ವೈಭವಗಳಲ್ಲಿ, ಮಿತಿಮೀರಿದ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದ. ದೇವರ ಇರುವಿಕೆಯ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡದ ಸಾಕ್ರೆಟಿಸ್ ಏನನ್ನು ಬಯಸದಿರುವಾಗಲೇ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತೇವೆ, ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಬಯಸುವುದೇ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುವ ದಾರಿ ಎಂದ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನೇ ಗಂಭೀರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನಾಗಿ ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯದು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೌಲ್ಯವಲ್ಲ. ಮಾನವನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಈ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಮಾನ್ಯತೆ ಮಾಡಿದರು. ಜ್ಞಾನವೇ ಅತ್ಯುನ್ನತವಾದ ಗುಣ, ಅಪರಾಧಗಳೆಲ್ಲ ಅಜ್ಞಾನದ ಫಲ- ಈ ಕುರಿತಾಗ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಯರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೇಳಿಕೆ 'ಸರ್ಕಾರ ನಡೆಸುವವರನ್ನು ವೋಟುಗಳಿಂದ ಅಳೆಯಲಾಗದು ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಕವಿ, ಸಂಗೀತಗಾರ, ಬಡಗಿ, ಚಾಲಕ, ವೈದ್ಯ- ಈ ಮುಂತಾದವರ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವೋಟಿನಿಂದ ಅಳೆಯಲಾಗದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು, ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ವೋಟಿನಿಂದ ಅಳೆಯಲಾಗದು. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯರೂ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಉಳ್ಳವರು ಅಥೆನ್ಸ್‌ನ್ನು ಉಳಿಸಬಲ್ಲರು ಎಂದು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಪ್ಲೆಟೋ, ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್, ಅರಿಸ್ಟೋಫೇನಿಸ್ ಅವರಂತಹ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಸಾಕ್ರೆಟಿಸ್ ಹೊಂದಿದ್ದ.

ಯುವ ಜನಾಂಗದ ನೈತಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಆರೋಪದ ಮೇಲೆ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿರಿಸಿ ಹೆಮ್ಮಾಕ್ಸ್ ಕುಡಿಸಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ತರ್ಕ, ತರ್ಕದ ಮೂಲಕ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಕ್ರೆಟಿಸನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ವಿಚಾರಧಾರೆ, ಅವನ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಅವನ ಹೆಸರು ಚಿರಸ್ಮಾರಿಯೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದು 'ತೋಣಚಿ, ಸೂಲಗಿತ್ತಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದು ಬದುಕಿನ ಸಾಕ್ರೆಟಿಸನ ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ತಾತ್ವಿಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಕಥನವಾಗಿದೆ.

■ ಅಮೃತಮತಿ

ಮಾತೇ ಮತ್ತು

- ಕಾಮದ ಕೆಸರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂತು ಎಂಥ ವಿಮಲವು, ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬ ಕಮಲವು.
—ಎಂ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ
- ನೀವು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸಂಕೋಲೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಡಿ.
—ಖಲೀಲ್ ಗಿಬ್ರಾನ್

- ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಒಮ್ಮೆ ವಿಫಲವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಜಯ ಕಾಣಬಹುದು.

—ಸ್ಯಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ

- ನೀವು ಹಸುಗೂಸಿನಂತಾಗದೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಲಾರಿರಿ.

—ಬೈಬಲ್

- ಮುಷ್ಕು ಎಳೆತನಕೆ ಆಶ್ರಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆಶ್ರಿತವೂ ಹೌದು.

—ಕುವೆಂಪು

- ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರವಾದ ಹಾಡುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖದಿಂದ ಕೂಡಿದವುಗಳೇ.

—ಪಿ.ಬಿ. ಷೆಲ್ಲಿ